

OUT OF PRINT

Bert Bakker

DROMEN VAN EUROPA

Er gebeurde de afgelopen tien jaar veel in en rond Europa, maar heeft zich daardoor ook een nieuwe trend ontwikkeld in de discussies over Europa? Over hoe EU-landen bestuurlijk en financieel met elkaar omgaan? Over hoe die landen gezamenlijk zouden moeten omgaan met wat er in aangrenzende regio's gebeurt (het Midden-Oosten, Noord-Afrika, Rusland)?

De 'Europese gedachte' sleet steeds verder, dat is duidelijk. De Britten besloten te stemmen over het al dan niet voortzetten van hun EU-lidmaatschap. Dat zegt genoeg. Ook de clash binnen de eurozone tussen Griekenland (en de overige Middellandse-Zee-Europese landen) en de Noord-Europese landen, droeg weinig bij.

Maar ontwikkelde zich, afgezien van toegenomen realiteitszin (cynisme?), het denken ook? Ik vrees van niet. Bij het lezen van een bundeltje essays getiteld 'Dromen van Europa', dat twaalf (!) jaar geleden uitkwam bij uitgeverij Bert Bakker (geen familie), kwam ik er met een schok achter dat ik daarin niet een invalshoek tegenkwam die, door de ogen van nu, achterhaald lijkt.

Gebeurtenissen gebeurden: een banken-, krediet- en een schulden crisis, de rolwisseling van Rusland van nieuwe vriend in nieuwe vijand, de naamsverwisseling van het grote gevaar van buiten - van Al Qaeda naar IS. Een invasie van vluchtelingen. Maar als je in 'Dromen van Europa' de bespiegelingen leest van de drie publicisten Hafid Bouazza, Bas Heijne en Michael Zeeman (overleden 2009), lijkt het of die gisteren werden opgeschreven. Alles wat nu speelt, speelde toen ook al: het verdampen van het idee dat intensere samenwerking binnen Europa goed en nastrevenswaardig was; de tergend trage integratie van immigranten met een moslimachtergrond, en de boosheid daarover bij de niet-elite. Vooral jegens de intellectuele

en politieke elite, die elke kritiek op hun visie afdeed als 'populisme'. Alles was er twaalf jaar geleden al. Het denken zit in een complete impasse.

Maar - onbedoeld - bevat het boekje wel een hint naar wat de oorzaak daarvan zou kunnen zijn. Ik zag een parallel met de accountants- en consultants-wereld. De buitenwereld zag al jaren dat daar ernstige weeffouten zaten. Maar de reactie van de insiders was: 'wij zijn de specialisten, wij kennen de techniek, laat het ons oplossen'. De afloop is bekend.

Die gedachte is ook voelbaar in deze bundel. Het initiatief ervoor werd niet genomen door Europa-critici. Nee, hij werd gemaakt in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. En de drie auteurs behoorden tot die intellectuele elite. Hun makke was niet zozeer dat ze de nieuwe realiteiten negerden, maar dat de woorden en de beelden die ze gebruiken te abstract zijn, te filosofisch, te literair, ja, te beschaafd. Ze spreken als het ware in IAASB-jargon. Misschien hadden ze beter de straattaal kunnen spreken van door controlemissers gedupeerde beleggers.